49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1426 Գ. ՇՐՋԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15/28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906 4 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1323 — 15 ՇՈՒՊԱԹ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
36, Պողոտայ Պապը Ալիին, 33

Չհրատարակուած ձեռագրեր ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی: اوهانس قیصر
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Փր.	18 Փր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ տողածի համար, տողը 5 գրուշ
Մէկ տողաձէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԾՈՎԱՅԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՆՈՐ ԳԻԾ

ՊՐԷՄԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ

Պոլսոյ մէջ գործակալութիւն հաստատած եւրոպական շոգենաւային ընկերութիւններու թիւին վրայ անցեալ շաբթու հատ մըն ալ աւելցաւ։ Պրէմի գերման շոգենաւային ընկերութեան՝ Աթլաս՝ Անատոլիա շոգենաւը Հիւսիսային ծովէն կարեւոր նաւահանգիստներ հանդիպելով առաջին ուղեւորութիւնը ըրաւ ի Պոլիս։

Եւրոպական շոգենաւային նոր եւ կանոնաւոր գիծերու հաստատումը մեր երկրին վաճառականութեան համար երկէն օգտակարութիւն ունի։ Նախ ներածելի եւ արտածելի վաճառքներ[illegible]

զեր գետին բերանը միմեայն 256 քառ. քիլոմէթր տարածութեամբ երկիր մըն է, որ գերմ. կայսրութեան մէջ մասը կը կազմէ։ Այս երկիրը երեք քաղաք ունի՝ Պրէմէն, Պրէմէրհաֆէն եւ Վէկէզաք։ Բնակչաց թիւն է 190,000, [illegible]

[illegible]

առչան, եղական երկրէն վրայ, որ առեւտրական գործունէութեան գեղեցիկ օրինակ մը կրնայ տալ իրմէ բիւր անգամ մեծ շատ մը երկիրներու։

Պրէմ հիւսիսային ծովուն վրայ, Վէ-

տաղան մը կայ, քարափով մը շրջապատուած, որու վրայ ութ մեծ մթերանոցներ (200 մեթր երկայն ու 40 մեթր լայն) երկաթէ բազմաթիւ գիծերով կապուած են շոգեկառքի գիծերու հետ եւ ամենայն դիւրութեամբ նե[illegible]

[illegible]

որ այս գծը պիտի կրնայ յաջողութեամբ մրցիլ Համպուրկի եւ ուրիշ երկիրներու շոգենաւային ընկերութեանց հետ եւ պիտի կրնայ աւելի նպաստաւոր պայմաններով փոխադրել ներածելի ու արտածելի վաճառքները, ու այսպէս օգտակար ըլլալ մեր վաճառականութեան։

Ա. ԳԱԼՖԱՔՃԵԱՆ

ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ

ՔԱԶԱԿԱԶՄ ՇԵՐԱՄՆԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ

ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մանզումէի Առեւտրական Բաժնին մէջ շերամաբուծութեան պէս ժողովուրդին անհատական վիճակին հետ սերտ առնչութիւն ունեցող կենսական հարցի մը շուրջ բոլոր գրուածներուն հետաքրքրութեամբ հետեւեցանք, եւ կը փափաքինք որ շերամաբոյծ ժողովուրդին օգտակար եղած գիտելիքները հրատարակուին Մանզումէի մէջ, որ հանրութեան օգտակար այս տեսակ հարցերու համար յանձնէն [illegible]

[illegible]

համաձայն պահուած և լաւ ու առողջ հունձք տալու շերամներու խողակէն հետոցուցի յատկացուելիք խողակները զատել ե անոնցմէ շարքներ շինել յետոյ, երբ 21-25 օրէն թիթեռնիկները ելլեն երեւիլ, պէտք է Ա. օրը ելած թիթեռնիկները մէկ շարքը մը շինել ու անոր վրայ էթիքէթով մը օրուան թուականը նշանակել, այսպէս ընել նաեւ Բ. Գ. եւն. օրերու մէջ ծնած թիթեռնիկներու համար, որով պիտի ունենանք շարքը մը որ Ա. օրուան ծնածներուն, ուրիշ մը Բ. օրուան եւն. պիտի համապատասխանեն։ Առիկա ընելէ յետոյ ամենօրեայ քննութիւն մը պէտք է կատարել գիտնալու համար թէ, որինտի համար, Ա. օրուան թիթեռնիկներուն մէջ որո՞նք են որ ամէնէն երկար ապրեցան, և այս երկարակեացները (10-15 հատի չափ) իրր ամէնէն առողջները՝ պէտք է իրենց քուկներով (cellule) միւսներէն զատել։ Այսպէս ընելու է նաեւ Բ. Գ. եւն. օրերու մէջ ծնած թիթեռնիկներուն համար։ Ցետոյ այս երկարակեաց թիթեռնիկները մանրադիտական քննութեան մը ենթարկելով՝ իբր հնտացու ա[illegible]

[illegible]

ունկի հունտէն պարտաւորուած ըլլան գէթ մէկմէկ ունկի դնել երկրին մէջ գտնուած 800ի չափ հնտարոյծները։ Առիկա մեծ բարիք մը պիտի ըլլայ այն հնտարոյծներուն, որոնք գանգատելով հանդերձ իրենց հնտացուներէն, կա՛մ իրենց հնտարոյծի համբաւին չվնասելու ե կամ լաւագոյն հնտացու մը ընտրելու դժուարութեան համար, ակամայ իրենց ձեռքը գտնուած և վատասերած հերմատցուներէն չեն կրնար բաժնուիլ ի վնաս իրենց և շերամարոյծ ժողովուրդին։

Սոյն առաջարկը Հանրային Պարտուց վարչութեան նկատառման կը յանձնենք խոնարհաբար։

ԱՐՇԱՄ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐ. ՏԵՏՐԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕՐԷՆՍԴԻՏԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր չկայ վաճառական մը որ առեւտ. տետրակներուն անհրաժեշտութիւնը չճանչնայ և անոնց օրէնսգիտական կարեւորութեանը մասին բացարձակ գիտակցութիւն մը չունենայ։ Պէտք է [illegible]

[illegible]

⁂ Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանին ու լրագրութիւնը որչափ ջանան շերամաբուծութեան կանոնները և առողջապահիկ պայմանները ընդհանրացնել, մեր անձնական համոզումը այն [illegible]

[illegible]

Օրէնքը միչա ժողովրդային պէտքի մը վրայ կը հաստատուի։ Ուստի սխալ չէ ըսելը որ այդ պէտքին կատարելագործութեան հետ օրէնքը ուղիղ կը համեմատի։

[illegible]

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 170

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՑՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԼԵ.

ՄԱՑԻԱ

[illegible]

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՈՐԾԵՐԸ ԱԼԺԵԶԻՐԱՍԻ ՄԷՋ

Ի՛ՆՉ ԽՕՍԵՑԱՆ ՌԸՎՈՒԱԼ ԵՒ ԹԱԲԷՆՊԱԽ

Անգլիական թերթերը կը յայտարարեն թէ Ոստիկանութեան և Պանքայի խնդիրներուն մէջ գերմանական առաջարկներուն Ֆրանսական մերժումը պարզ և որոշ է։ Ֆրանսա հաւանեցաւ որ Սպանիա իրեն ընկեր ըլլայ Մարոքի ծովային գաւառներուն ոստիկանութեան մէջ։ Իրաւունք ունի պնդելու որ Մարոքի պետական պանքային հոգաբարձուին մէջ Ֆրանսական գերակշռութեան իբրեւ անժխտելի տարր մը կազմեն ա՛յն միլիոնները, զորս Ֆրանսացի սեղանաւորներ անկեց առաջ փոխ տուած են Մարոքի։ Իսկ գալով բուն Պանքային, Ֆրանսա կը փափաքի որ անիկա զուտ սեղանաւորական հաստատութիւն մը ըլլայ, առանց ո և է քաղաքական միջամտութեան։ Վերջին խօսքը Գերմանիոյ կը մնայ և չենք կրնար հաւատալ թէ, կ'ըսէ Տէյլի Թէլէկրաֆ, ա՛յն Տէրութիւնը որ պնդեց եւրոպական ժողովի մը ենթարկել Մարոքի խնդիրը, անկարելի դարձնէ կարգադրութիւն մը, ինչ որ պիտի ըլլայ, [illegible]

[illegible]

... դիւանագիտական շահեկանութեան բուն կեդրոնը Ալժեզիրասէն տարբեր տեղ է։ Այսինքն ուխտարքի զանազան մայրաքաղաքները պիտի որոշեն թէ բանակցութիւնները շարունակուելո՞ւ են թէ ոչ, և պարտաւոր ենք անանց արդիւնքին սպասել վերջնական որոշում մը տալէ առաջ։

ԵՐՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԵԼՑԱԾ

Բարիզի մէջ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակուեցաւ.—

Իտալիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ շատ գէշ և ցաւալի տպաւորութիւն ըրած է Ալժեզիրասի ժողովին մէջ Գերմանիոյ բռնած անիրաւական դիրքը։ Համբ. արտաքին գործոց Պաշտօնարանին մէջ հաստատուած կը [illegible]

[illegible]

... Միութիւններու դատին ջատագով ըլլալ։

ՄՐ. ՊԱԼՖՈՒՐ ԿԸ ԽՆԴԱՑՆԷ ԲԱՐԻԶԸ.— Նախորդ Վարչապետ Մր. Պալֆուր անցեալ Դշ. օր Լոնտոնի Սեղանաւորական կեդրոնին մէջ իր բանախօսութենէն վերջ Սակարան այցելեց։ Այս առթիւ մեծ ոգեւորութիւն առաջ եկաւ, պատիւներ և մեծարանքներ եղան իրեն, ծափեր թնդացին։ Ճիշտ նոյն միջոցին հեռաձայնը կը բանէր Սակարանին և Բարիզի միջեւ, և Թէյլին բարիզեան ծայրէն հարցուեցաւ մտահոգութեամբ թէ ի՛նչ պատճառաւ ծափահարութիւն կը տիրէ Լոնտոնի Սակարանին մէջ։ Բարիզի մէջ կարծուեցաւ թէ արդեօք Ալժեզիրասէն գէշ հեռագի՞ր մը եկած էր։ Պատասխանուեցաւ իսկոյն թէ եղածը Պալֆուրի համար պատիւներ են միայն։ Առոր վրայ Բա[illegible]

[illegible]

... միջոցին կառավարութիւնը պիտի բանակցի զանազան կուսակցութեանց վարիչներուն հետ՝ օրինագծին վաւերացման հաւանականութիւնները քննելու համար։ Սակայն կասկածելի է Պաւան կառուցի յաջողութիւնը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Յաջող Բարեկարգութիւն Մը

ԵՌԱՁԱՅՆ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈԼՈՏ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին բազմադարեան կամարները երէկ առաւօտ հանդիսատեսը եղան եկեղեցական բարեշրջման մը, որուն վրայ արդէն երկար ժամանակէ ի վեր կը խօսուէր։

Եռաձայն և քառաձայն երգեցողութիւնը որ արդէն Ռուսահայոց մէջ ընդհանրացած է Էջմիածնի, Կարա-Մուրզայի և Կոմիտաս Վարդապետի ձեռներէցութեամբ, երէկ Ղալաթիոյ [illegible]

[illegible]

ՔԱՐՈԶԸ

[illegible]

Երբ խնդրուածք մը, երբ մեր օրաւին մէջ հոգեւոր բաղձանք մը ունինք ո՞ւր կը դիմենք, եթէ ոչ Տաճարը, այն վայրը, որ երկրիս մէջ, երկինքէն իջած մաս մըն է կարծես։ Երբ մենք ոտք կը կոխենք Տաճարին մէջ, հոն մեր աշխարհիկ բոլոր զգացումները, խորհուրդները, գաղափարները, տեղի կուտան վսեմին, սուրբին առջեւ։ Հոն՝ մթին կամարներուն, խնկաւէտ մթնոլորտին մէջ կը մոռնանք ամէն ընտանեկան ցաւ, վիշտ ու դժբաղդութիւն։ Ալ կը զգանք կարծես գերագոյն էակին ներկայութիւնը եւ երբ կը ... աղօթքի, կը մոռնանք բոլոր այն միւս աշխարհիկ բաները, որոնք քիչ առաջ գրաւած էին ամբողջ մեր էութիւնը։ Տաճարին մէջ ուրիշ աշխարհ մը, ուրիշ կեանք մը, ուրիշ մթնոլորտ մը կայ։ Ահա Տաճարին մեծութիւնը, ահա անոր յարգը։ Աստուծոյ մատուցանելիք Ս. Պատարագը ամէն տեղ կրնանք կատարել եւ ամէն տեղ միեւնոյնը կ'ըլլայ. բայց միեւնոյն զգացումով չենք տոգորուիր։ Նոյնը չէ՞ նաեւ մեր աշխարհիկ կեանքին մէջ. հարսանիքի տուն մը մէջ կրնա՞նք մեր ցաւերուն վրայ խորհիլ եւ սուգի տուն մը մէջ մեր ուրախութիւններուն։ Հետեւաբար միշտ անհրաժեշտ պէտք մըն է Տաճարը, քանի որ մեր բոլոր զգացումները, ինչպէս միշտ, պէտք ունին ազդուելու արտաքին երեւոյթներէն։ Ահա թէ ինչո՛ւ սկիզբէն ի վեր միշտ ջանադիր եղած ենք պահելու եւ պայծառացնելու մեր տաճարները, որոնք քրիստոնէին ... կայքերն են։ Ասոր համար է որ մեր նախնիքը, ո՛ւր որ գացած են եւ ո՛ւր որ գտնուած են իրենց ... պարտականութիւն սեպած են ամէն բանէ առաջ տաճար մը կանգնել եւ կաթողիկէի մը վրայ խաչը փայլեցնել։ Այսպէս կը փառաւորենք եւ կ'օրհնենք յիշատակը ամէն անոնց որոնք բարերարած են եկեղեցիներուն։ Ահա թէ ինչու «Ի տան հօր իմոյ պարտ է ինձ լինել». որովհետեւ ան ամէն բան է մեզի համար, եւ հոն է որ կը զգանք թէ ամէն աշխարհիկ ինչ ունայնութիւն է, ուր կ'զգանք թէ մեր օրային հանգստութիւնը գտած ենք, բարեբարելու բարի զգացումին մեր մէջը ծնիլը կ'զգանք։ Տաճարին դուռնէն ներս, ամենէն ... անգամ վայրկենական փոփոխութիւն մը կզգայ, եւ դուրս ելած ատեն կը կարծէ թէ տարբեր մարդ մըն է եղած. բայց քայլ մը արտաքին դուռնէն դուրս ու ահա զգացումները տակաւ կը փոխուին ու կը մոռնանք ամէն բան։ Այս բանին իբր դարման պէտք է տաճարները մեզի հետ պարտեցնենք, մեր գլխուն վերեւ, քանի որ առանց անոր, անկէ դուրս ելնելու պէս անմիջապէս կը փոխուինք։ Այսօր միայն տօն չէ Տեառնընդառաջի, այլ նաեւ մահուան տարեդարձն է այս տաճարը վերանորոգող Յովհաննէս Կոլոտ պատրիարքին, որ միայն եկեղեցաշինութեամբը չէ որ անուն մը ունի մեր մէջ, այլ նաեւ Պոլսոյ Պատրիարքներու շարքին մէջ նշանաւոր դէմք մըն է ան որ 25 տարի, 1715էն մինչեւ 1741, արժանապէս վարած է Պատրիարքութիւնը եւ Պատրիարքական աթոռին վրայ վախճանած է։ Կոլոտ Պատրիարքն էր որ Բաղէշի Ամլորդայ վանքէն Պոլիս գալով եւ Նալեան Յակոբոս եւ Շղթայակիր Գրիգոր Պատրիարքներուն հետ մեր դպրութեան առաջացմանը աշխատեցաւ։ Եթէ մենք այսօր ունինք կրթական զարգացում մը, պէտք է գիտնանք որ անոր սկիզբը դնողը Յովհաննէս Կոլոտն եղած է, որ եկեղեցին կանոնաւորելու ջանաց, միշտ իր Պատրիարքական բարձր իշխանութիւնը ի գործ դնելով ի նպաստ ուսման զարգացման։ Կոլոտէ ետք մեր դպրութեան առաջին առաջնորդը եղաւ նաեւ Կոստանդնուպոլսեցի Զաքարիա Պատրիարք։ Կոլոտ Պատրիարք վայելեց միշտ վեհապետական բարձր համարում ու հոգածութիւն ու ժողովուրդին սէրն ու յարգանքը։ Անոր անունը օրհնութեամբ կը յիշատակենք ինչպէս միշտ նոյնպէս այսօր։ Անոր գերեզմանը որ երբեմն եկեղեցւոյ գաւիթին մէջ էր, նորոգութեան պատճառաւ այժմ բակը կը գտնուի։ Մենք միշտ մեր այցելութիւնը կուտանք անոր։ Պարտաւորութիւն մըն է ուրեմն երբ մենք ամէն տարի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարենք, ոչ միայն Կոլոտ Պատրիարքին, այլ նաեւ բոլոր բարերարներու հոգւոյն համար, որոնք նպաստած են այս եկեղեցիին որ Պոլսոյ ամենէն հին տաճարներէն մին է։ Ս. Պատրիարքը վերջացուց իր քարոզը ջերմ բարեմաղթութիւններ ընելով Վեհ. Կայսեր համար։

* *

Նախաձայնի երգեցողութիւնները շարունակուեցան մինչեւ «Տէր ողորմեա» ուրկէ ետք երգեցիկները մեկնեցան եւ Ս. Պատրիարքը հոգեհանգստեան արարողութիւն կատարեց Տ. Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքին համար։

Արարողութիւններէն ետք, Ս. Պատրիարքը, եկեղեցական դասը եւ Ղալաթիոյ Այ-Եասոնիս (?) եկեղեցիին թաղ. Խորհուրդը Տ. Կիրկորիոս Սպանիարս (?) ու ատենադպիր Տ. Տէմնէսիոս (?), որոնք ներկայ գտնուած էին, ինչպէս նաեւ ներկայ ծանօթ անձնաւորութիւնները առաջնորդուեցան Խորհրդարան, ուր թէյով պատուասիրութիւններ եղան։ Հոն Ս. Պատրիարքը եւ բոլոր ներկաները շնորհաւորեցին Լեւոն էֆ. Չիլինկիրեանը եւ երաժշտախումբը, իրենց այս յաջող երգեցողութեան առթիւ։

Նախաձայնին՝ հասկցող դասակարգին վրայ ըրած պատուաւորութեան տարողութիւնը բացատրելու համար, բաւական է ըսել թէ դրամատէր Եդուարդ էֆ. Գարաջեան (?) եւ վաճառական Արշակ (?) էֆ. Փընարճըեան 10ական ոսկի նուիրեցին երաժշտապետին, ի փոխարէն իրենց գոհունակութեան։ Այս առթիւ փաստաբան Յովհաննէս էֆ. Պաապեան (?) մէկ ոսկի նուիրեց եկեղեցիին, որուն ուրիշ նուիրատուութիւններ ալ եղան։ Երէկ գովելի փափկանկատութեամբ մը, թէեւ պնակ չպտտցուեցաւ, բայց եկեղեցին դարձեալ ունեցաւ նշանակելի հասոյթ մը։

Չիլինկիրեան էֆէնտի բաց ի հնչուն նուիրատուութիւններէն, ստացաւ նաեւ հաւատացեալներու սրտաբուխ շնորհաւորութիւնները։

Ի՞ՆՉ Է ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ ԵՌԱՁԱՅՆԸ

Եռաձայն երգեցողութիւնը մեր մէջ յաջողապէս փորձող այս երաժիշտը՝ Լեւոն Չիլինկիրեան, Պոլսեցի է եւ աշակերտը հանգուցեալ երաժշտապետ Թաշճեանի։ Ինք պարզ երաժիշտ մը պաշտօնավարած է զանազան եկեղեցիներու մէջ, եւ բաւական տարիներ առաջ Իզմիրի մէջ երաժշտապետ եղած է երեք տարի։ Յետոյ ձգած է տաղերգը եւ մտած է առեւտրական ասպարէզը ուր երկար տարիներ մնացած է։ 1896ին Կովկաս գնաց եւ Էջմիածնայ ու Թիֆլիսի (?) մէջ լսելով քառաձայն երաժշտութեան բարձրութիւնը եւ հիանալի արուեստը, փափաք ունեցաւ եւ զատ զատ ուսումնասիրեց Եկմալեանի, եւ Կարա-Մուրզայի պատրաստած եղանակները եռաձայնի ու քառաձայնի մասին։ Մասնագէտները կ'ըսեն թէ Եկմալեանի եղանակը ամէնէն յաջողն է, իսկ Կարա-Մուրզայի եւ Կոմիտաս վարդապետինն ալ, թէեւ յաջող, բայց աւելի հեռացած են մայր-եղանակէն, աւելի եւրոպական գոյն մը տալով։ Ռուսաստանի մէջ շուտով տարածուեցաւ այս նորութիւնը եւ նկատելով քառաձայնի խումբերու կազմութեան դժուարութիւնը, եռաձայնը նախապատուութիւն ստացաւ։ Այս միջոցներուն էր որ, Իզմիրցիք, հեռագրով Չիլինկիրեանը հրաւիրեցին։ Երաժշտապետը, բաւական մը ուսումնասիրած եռաձայն եղանակը, երբ Իզմիր ժամանեց, անմիջապէս ձեռնարկեց եռաձայնութեան խումբի մը կազմութեան։ Իրեն տրամադրելի ունեցաւ 40—45 հոգիէ խումբ մը, որով սկսաւ քառաձայն երաժշտութեան։ Իզմիրցիք մեծ հաճոյք զգացին այս նորութենէն եւ նոյն իսկ, կրնան, եկեղեցին որ հասոյթի պակասութենէն կը նեղուէր, բաւական կլորիկ հասոյթ մը կը գոյացնէր։ Բայց ետքը, այս բազմաթիւ խումբը ցրուեցաւ եւ 27-28 հոգի միայն մնացին, որով Չիլինկիրեան սկսաւ եռաձայնի։ Վերջերս ամէն կիրակի եռաձայն պատարագ կը կատարուէր։ Չիլինկիրեան տակաւին, որ այս գործը իրեն նպատակ ընտրած էր, իր աշխատասիրած, պատրաստած բազմաձայն երաժշտութիւնը Պոլսոյ մէջ ալ մտցնելու համար, անցեալ տարի էր որ հոս եկաւ, սակայն, բաց պաշտօն մը չգտնելով, գնաց Աստրախան (?)։ Հոն ալ ձեռնարկեց իր սիրած գործին եւ յաջողեցաւ։ Այս միջոցներուն Տրապիզոնի հանգուցեալ առաջնորդը Տ. Ներսէս Ա. Եպս. հրաւիրեց զինքը, եւ Չիլինկիրեան հոն երթալու համար երբ Պոլիս եկած էր, համաձայնեցաւ Ղալաթիոյ Խնամակալութեան հետ եւ համաձայնեցաւ երաժիշտ դառնալու։ Չիլինկիրեան այս սեպտեմբերին ձեռնարկեց եռաձայն խումբի մը կազմութեան, իր աշակերտները զատելով Կեդր. (?) Վարժարանի տղաներէն եւ այս կարճ ժամանակին մէջ էր որ թէ՛ ձայնագրութիւն եւ թէ եռաձայնը սորվեցուց անոնց եւ երէկ իր աշխատութեանց արդիւնքը ցոյց տուաւ։

Չիլինկիրեանի եռաձայնը եւ քառաձայնը տարբեր է Ռուսահայ եղանակներէն եւ իր իսկ աշխատութիւնն է։ Երէկ ունկնդիրները տեսան որ երգեցիկ խումբը երբեք չէր շեղած նոյնին եղանակներէն եւ տարբերութիւնը այն էր որ ձայնի երեք աստիճանով կ'երգուէին անոնք։

ՊԷՏՔ Է ԸՆԴՈՒՆԻԼ
ԵՌԱՁԱՅՆԸ
ՔԱՌԱՁԱՅՆԸ
ԵՐԳԵՀՈՆԸ

Հիմա անշուշտ ամէն մարդ այս հարցումը կ'ուղղէ ինքնիրենը, քանի որ այնչափ նպաստաւոր կարծիքներ կը յայտնուին եռաձայնին նկատմամբ։

Ի՞նչ պատճառ կայ չընդունելու. եկեղեցին հաստատ կանոն մը չէ դրած երգեցողութեանց համար, որոնք կրնան պարագային համեմատ փոխուիլ, աւելի կամ նուազ երկարաձգուելով ու կրճատուելով. արդէն հիմա ալ ո՞վ կ'արդարացնէ խառնաշփոթ միօրինակութիւնը մեր եկեղեցական երգեցողութիւններուն։ Իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ տարբեր կերպով կ'երգեն եւ ոչ ոք կը խղճահարի թէ իր եղանակը կը հակառակի եկեղեցական աւանդութեան։ Արդէն եթէ գլխաւոր արգելք մը գտնուէր, երեք կաթողիկոսները, Գէորգ, Մակար եւ Մկրտիչ, որոնք պետն են Հայ եկեղեցւոյ, բնականաբար չպիտի թոյլատրէին որ այս նորութիւնը մուտ գտնէր։ Մնաց որ եթէ հնաւանդ սովորոյթներուն անդրդուելի հարկ ըլլայ, նախ պէտք է գաճաճնները (?) եկեղեցիէն վերցնել եւ անոնց տեղ փակել կողպերներ (?) ու գորգեր։ Բայց քանի որ անգամ մը ընդունուած է, հիմայ ո՛չ ոք մտքէն կ'անցնէ դիտողութիւն մը ընել գաճաճներուն (?) նկատմամբ։ Աւելի խղճահարելիք կէտը կայ. այսօր Մեծ Պահքին երրորդ օրն է. գաւառները ձգելով, գէթ Պոլսոյ մէջ քանի՛ տեղ կը կարծէք որ եկեղեցւոյ պահանջած կերպովը պահք բանէ։ Եթէ դուք պտտած (?) ըլլաք, ... պիտի տեսնէք որ, պահքին անունը միայն մնացած է։ Արդ, երբ եկեղեցւոյ ուրիշ աւանդութիւններու նկատմամբ այնչափ անտարբեր կը գտնուինք, ինչո՞ւ կը խղճահարինք ընդունելու եկեղեցական երաժշտութեան կատարելագործման ձեւ մը որ բնաւ չշեղիր իր բնատիպ (?) եղանակէն, ընդհակառակն կը հնչէ ու ժողովուրդը կը հրապուրէ Աստուծոյ տունը փութալու։ Կրնայ ըլլալ որ կանոնաւոր երգեցողութենէ ... տարակարծիք գտնուին քառաձայնին. եւ իրաւունք ալ ունին, որովհետեւ այլ եւս առարկելը կը գտնուի ինքնակոչ տիրացուներուն առջեւ։ Քառաձայնը չներեր ամենափոքրիկ զանցառութիւն մը իսկ ձայնագրուած եղանակներէն, զորս անոնք միայն կրնան երգել, որոնք կանոնաւորապէս դաս առած են ու վարժութիւն ըրած։ Նախաձայնին այս առաջին փորձին գտած ընդունելութիւնը գրաւական մըն է թէ անիկայ գնահատուած է արդէն մեր ժողովուրդեան բանիմաց դասուն կողմէ, որմէ մեծ թիւ մը եկած էր արդէն ունկնդրելու։ Մինակ Չիլինկիրեանը չէ. մենք դեռ ունինք բազմաթիւ երաժշտագէտներ որոնք առաջնակարգ համբաւ ունին ձայնագրութեան մէջ եւ թէեւ վարժութեամբ մը կրնան կազմակերպել եռաձայն ու քառաձայն խումբեր, այսպէս պայծառացնելով մեր բոլոր եկեղեցիներն ալ, որոնց հովանիին տակ իրենք ալ կրնան ապրիլ պատուաւորապէս։

Եռաձայնը կարելի չէ ամէն օրուան երգեցողութեանց համար կիրարկել։ Ամէն շաբաթ վարժ երգեցիկներու 30—40 թիւ մը գտնել դժուար է բնականաբար։ Տօնական օրերու մէջ միայն կրնայ երգուիլ ան եւ քաջայոյս ենք որ մեր ձեռնհաս երաժշտապետները մինչեւ Զատիկ իրենք ալ քիչ մը կը յոգնին ու արդեամբ կը ցուցնեն իրենց կարողութիւնն ու արժանիքը, որոնք անվիճելի են ճշմարտապէս։

Պէտք չէ նախապաշարումով վերաբերուիլ եւ խնդիր յարուցանել երգեհոնի վրայ ալ, որ ծնծղային, քշոցին, զանգակին մէկ ուրիշ տեսակն է։ Բացայայտ է որ երբ ժողովուրդեան զարգացումին ու հասկացողութեան համեմատ երգեցողութիւն մը կատարուի, եկեղեցիները պիտի լեցուին հաւատացեալներով եւ ո՛չ ոք պիտի կրնայ արհամարհել կամ թողուլ անցնիլ եկեղեցւոյ յատկացուած ժամերը։

Քաջայոյս ենք որ ձեռնհաս մարմինը անմիջապէս կը փութայ կազմակերպել ամէն մեծ եկեղեցիներու յատուկ եռաձայն խումբեր։

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երէկուան արարողութեանց պահուն թէեւ կարգապահութիւնը գոհացուցիչ էր, սակայն ինչ ինչ անտեղի արարքներ պատահեցան որոնց կրկնութիւնը անհաճոյ տպաւորութիւն պիտի ընէ անշուշտ ժողովուրդեան վրայ։ Պատարագի արարողութեանց ամէնէն հոգեզմայլ վայրկեաններուն, այսինքն «Առէ՛ք կերէ՛ք»էն մինչեւ «Հայր Աստուծոյ»ի ժամանակը, քանի մը հոգի յաջորդաբար երկինքէն ինկածի պէս, ուսը խորանին ետեւէն ելան եւ դասադուռին ու արկղատունին մէջէն անցնելով սեղանին վար, դէպի դուռ ցատկեցին։ Շիտակը ասանկ ընթացք մը իր նախընթացը չունի ուրիշ եկեղեցիներու մէջ եւ զարմանալի է որ փողոցի կօշիկներով սեղանէն վար ցատկողները այնպիսի մարդիկ են, որոնք Ամենափրկիչը բարեխօս ... մօտ կը վարեն անոր առջեւ, ու իրենց հարստութիւնը ու գործերուն յաջողութիւնը անկէ կ'ակնկալեն։ Արդ, ... անձինք պէտք է գիտնան որ Ամենափրկիչ, երբ մէկ ձեռքով գործի յաջողութիւն ու հարստութիւն կը պարգեւէ մարդուս, երբ ասանկ ... կը տեսնայ, կրնայ ըլլալ որ միւս ձեռքովը հա առնէ պարգեւածը։ Գոնէ այս խղճահարութեամբ պէտք չէ որ երկրորդին այլեւս արարք մը։

⁂ Բարձր դասուն պատկանող շնորհալի տիկին մը կանգնած էր դասին մէջ. դուրսը սոսկալի խառնութիւն կար դասէն ներս մարդ չառնելու համար, եւ ահա աղտոտ կեղտոտ գինով մը, չը գիտցուիր ինչպէս եկաւ ուղղակի կանգնեցաւ տիկինին քով, իր գարշելի հոտը սփռելով ամբողջ դասին մէջ։ Դիտողութիւն, զգուշանք անլսելի կը մնային գինովին կողմէ, որ կը յամառէր մնալ իր տեղը։

⁂ Ցայն եկեղեցականները բոլորովին լքուած մնացին. ամէն մարդ դուրս ելաւ եւ անոնք դասը՝ կեդրոնի թօշուրքին մէջ մնացած, կը սպասէին որ բարեսիրտ մէկը գտնուէր եւ զիրենք հիւրասիրէր։

Ասոնք թէեւ թեթեւ, սակայն կարեւոր թերութիւններ են, որոնց առաջքը կրնար առնուիլ կարծենք։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հօր անդրանիկ քոյրը Օր. Եւգինէ Օրմանեան, որ մէկ երկու շաբաթէ ի վեր հիւանդ անկողնոյ կը ծառայէր եւ կը դարմանուէր Տօքթ. Թորգոմեանի կողմէ, բաւական կազդուրուած է եւ ելած է տան մէջ շրջագայելու։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Աղքատախնամը իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Տէարք Մ. Յակոբեան Որդւոց եւ Տէր եւ Տիկին Անտոն էֆ. Ասլանեանի, որոնք Ղազարոս էֆ. Միքայէլեանի յուղարկաւորութեան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի առաջինը 5 օսմ. ոսկի եւ երկրորդը 1 օսմ. ոսկի նուիրած են։

Այրի Տիկին Սրբուհի եւ Օրիորդք Աստղինէ, Նուարդ եւ Արտաշէս Ղազարոս Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Միքայէլեան եւ զաւակունք, այրի Տիկին Սօֆիկ եւ Օր. Մաթիլտա Նազարեան, այրի Տիկին Ազնիւ եւ Տէր եւ Տիկին Օննիկ Պէնլի-Փափազեան (Ռուսճուք), Տէր եւ Տիկին Անտոն Ասլանեան, ինչպէս նաեւ Հանըմեան, Պէնլեան, Օտեանդարպուլեան, Կրիկորեան եւ Մէրճանեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնագոյն մահը

ՂԱԶԱՐՈՍ ԷՖ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ
(ՎԱՂԵՄԻ ՎԱՐԻՉ Մ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ)

Որ յետ կարճատեւ եւ տաժանելի հիւանդութեան կնքեց իր մահկանացուն, ի խոր սուգ համակելով կինը, զաւակները, եղբայրն ու բարեկամները։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, Դշ., ժամը 8ին (Ը. Թ.) Մաքրիգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, եւ անկէ պիտի փոխադրուի Պալըգլըի գերեզմանատունը, իր գերդաստանի դամբարանին ամփոփուելու համար։

Մահազդ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

Սիրքէճիէն կառախումբը կը մեկնի ժամը 1.04ին (Ը. Ե.)։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

27 Փետրվար 1906

Հեռագրական գործակալութիւնը այս գիշեր Բարիզի Սակարանին գինները չհաղորդեց մինչեւ թերթիս մամուլը դրուած պահուն։

ՆԵՐՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԵՐ ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ.— Գերմանիոյ Վիլհելմ կայսեր եւ Աւկուսթա-Վիքթորիա կայսրուհիին ամուսնութեան 25 ամեայ տարեդարձը, ինչպէս նաեւ անոնց երկրորդ որդւոյն Այթէլ Ֆրիտրիխ իշխանին՝ Օլտէնպուրկի Սոֆի իշխանուհիին հետ ամուսնութեան հանդէսը տօնուեցաւ նաեւ երէկ Պոլսոյ մէջ։ Այս երկու ուրախ պարագաներուն առթիւ, երէկ օսմ. եւ օտար պաշտօնատունները եւ բոլոր գերմանական հաստատութիւնները դրօշազարդուած էին։ Առաւօտ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ, արարողապետ Իպրահիմ փաշա դեսպանատուն երթալով, շնորհաւորութիւններ յայտնեց դեսպան Պ. Մարշալի, որ մեծամեծ պատիւներով ընդունեց կայս. պատուիրակը եւ փոխադարձաբար իր երախտագիտութիւնը յայտնեց։ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ՝ Սաֆա, իսկ Արտաքին Գործոց Նախարարին կողմէ Սաատէթ-տին պէյերը դեսպանատուն երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին։ Շուէտի Վիլհելմ իշխանը, դեսպանատան Ա. Թարգմանին, եւ հիւրամեծար՝ կայս. Թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշայի, հազարապետ Նէճիպ պէյի, տեղակալ Սելահէտտին պէյի եւ իր հետեւորդներուն հետ գնաց դեսպանատուն եւ շնորհաւորեց դեսպանն ու դեսպանուհին։ Օտար բոլոր դեսպաններն ալ դեսպանատուն երթալով իրենց այցետոմսերը թողուցին։ Այս առթիւ դեսպան Պ. Մարշալ ֆոն Պիպէրշթայն առջի գիշեր ճոխ ընթրիք պարահանդէս մը տուաւ։ Դեսպանատան սրահները բառին բովանդակ նշանակութեամբ դիւթիչ պարտէզի մը վերածուած էին եւ արդուզարդը պերճանքը անհուն էր։ Ներկայ էին Շուէտի Վիլհելմ իշխանը, Մեծ-Եպարքոս Ֆերիտ փաշա, Պետական Խորհուրդին նախագահ Սայիտ փաշա, Արտաքին Գործոց Նախարար Թեվֆիք փաշա, Արարողապետ Իպրահիմ փաշա, կայս. Պալատին Բ. քարտուղար Իզզէթ փաշա, Ծովային նախարար Թուրխան փաշա, Երկրագործական նախարար Սելիմ Մելհամէ փաշա, Խարիճիէի խորհրդական Նաւում փաշա, Սաքըզ Յովհաննէս էֆ., Նէճիպ Մելհամէ փաշա, Աբրահամ փաշա, Բ. Դրան Իրաւագէտ խորհրդական Հօգգը պէյ եւ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, անգլիական, աւստրիական, իտալական, ռուսական, պարսկական, պելճիքական, սպանիական, ամերիկեան, շուէտական, հոլանտական դեսպանները, ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Մ. Պօբ, ուրիշ գործակատարներ եւ դեսպանատան պաշտօնատարներ, երեւելի անձնաւորութիւններ իրենց կիներուն եւ աղջիկներուն հետ։

ԴՐՈՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.— Լեվանդ կ'ըսէ թէ դրոշմի նոր կանոնագիրը որ պիտի գործադրուի, տարեկան 7 միլիոն ֆրանքի յաւելուածական հասոյթ մը պիտի տայ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն պարգեւատու վիճակահանութիւն մը պիտի կազմակերպուի, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի գաղթականներու հաստատութեան եւ անոնց համար երկրագործական գործիքներ գնելու։ Այս վիճակահանութիւնը Երկրագործական Պանքային հսկողութեան տակ պիտի ըլլայ եւ տարին երկու անգամ պիտի քաշուի. 175,000 տոմսակ հրապարակ պիտի ելլէ հատը 20 ղշ.ի եւ կէս տոմսակներ ալ պիտի գտնուին։ Պիտի ունենայ մեծ պարգեւ մը 500,000 ղրշ., մէկ՝ 250,000նոց, մէկ՝ 120,000նոց, մէկ՝ 50,000նոց, մէկ 25,000նոց, հինգ հատ՝ 10,000նոց, յիսուն հատ՝ 1000 ղշ.նոց, 100 հատ 500նոց, 1000 հատ 100 ղշ.նոց եւ 27,500 հատ՝ 20 ղշ.նոց։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ իմանալով որ կայս. ուսոց թիկնապահ, Պոլսոյ կեդրոնական եւ Ա. զօրաբաժնին հրամանատար Սաատէթտին փաշա հիւանդ է, բարեհաճեցաւ մասնաւոր պաշտօնատարով մը հաղորդել իր կայս. բարեւները եւ ողջութիւնը հարցնել։

ՍՆԱՆԿ.— Առեւտր. Բ. Դատարանը սնանկ հռչակեց Պոլիս, Բաղչէքափը Օղլու խան հաստատուած մանիֆաթուրայի վաճառական Գ. Նուրիճանեան եւ ընկերութիւնը։

«ԻՒՆԻՕՆ» ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ ընդհ. ներկայացուցիչ Սիմոն էֆ. Գայսէրլեան եւ Տիկինը, ... մեկնեցան Արեւելեան ճեպընթացով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 27 Փետր.— Վիլհելմ կայսր եւ կայսրուհին իրենց ամուսնութեան յոբելեանին առթիւ շատ նուէրներ ստացան։ Գեղեցիկ անօթներ ղրկած են Իտալիոյ, Ռուսիոյ եւ Ճափոնի վեհապետները։ Էտուարտ թագաւոր արծաթեայ գեղարուեստական բաժակ մը ղրկած է։ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգաց նախագահները շնորհաւորական նամակներ ղրկած են։ Աւստրիոյ կայսեր ղրկած նուէրը ստանալու ատեն, Գերման կայսրը ըսաւ թէ կը բաղձայ անձամբ շնորհակալութիւն յայտնել Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր։ Այթէլ իշխանին խօսեցեալը, Օլտէնպուրկի Սոֆի Շարլոթ դքսուհին, իր ծնողքին հետ հոս ժամանեց եւ մեծ շքով առաջնորդուեցաւ Պելվիւի դղեակը, ուր ընդունուեցաւ կայսեր եւ կայսրուհիին եւ կայս. ընտանիքի անդամներուն կողմէ։ Դղեակին առջեւ, Այթէլ Ֆրիտրիխ իշխանին հրամանին ներքեւ գտնուող պատուոյ գումարտակ մը զինուորական պատիւներ ընծայեց։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ։

ԱԼԺԵԶԻՐԱՍ.— Կացութիւնը անփոփոխ է։ Գերմանիա զիջողութիւն չըներ։

—Անգլիոյ Թագաւորը, ընդունելով ծերակուտական Մ. տը Սէն-Մէրմէնը, յայտարարեց թէ օրինաւոր կը նկատէ Ֆրանսայի պահանջումները Մարոքի խնդրին մէջ եւ յուսալից է որ Ժողովն ալ պիտի ընդունի զայն, Ֆրանսայի իրաւունք տալով։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Զօրք ընդունեց Դեհրանի ռուս դեսպան Մ. Սբէյէրի հրաժարականը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Նոր երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ Գոնավանդուրայի մէջ (Քոլոմպիա). ցնցումէն վերջ ծովախաղաց մը տեղի ունեցաւ, որուն զոհ գացին 2000 հոգիէն աւելի։

ԱԶԴ

Ղալաթիա, Սուլթան Պայազիտ մահալէսի, Թովաճըլար ճատտէսի, 286, 288 եւ 290 թիւ խանութներուն մէջը գտնուած քովաֆիէ բոլոր վաճառքները 1321 Ցունվար 16 թուակիր պաշտօնական մուրհակով իր տիրոջմէն գնեցի եւ առայ, եւ փոխարժէքը վճարեցի։ Հետեւաբար կը ծանուցանեմ թէ յիշեալ խանութը իր գոյքերով եւ գործառնութիւններով ինծի կը վերաբերի ասկէ ետք։

ՍԱՔԱԼԼԸ ԶԱՏԷ ԻՊՐԱՀԻՄ

ՍԱԿԱՐԱՆ

Սակարանին 15 օրուան լիքիտասիոնը տեղի ունենալով 1000 Գոնս. համար 110 ղրուշ, 10 երկաթուղիի համար 0,21¼ սանթիմ, 10 րէժիի համար 27½ ղրուշ րէբօր իսկ հաշուեյարդարութեան համար գոնսոլիտաիտին 102 ղրշ. 25 փարայ, երկաթուղիին 141.50 ֆրք. եւ րէժիին 17 ոսկի 35 փարայ գին որոշուեցաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

14/27 Փետրվար 1906

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	Օ.Ո.	102.27
Երէկուան էն բարձր գինը	»	102.28½
» էն վար գինը	»	102.08

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	ֆր.	141¼
Երէկուան էն բարձր գինը	»	141⅜
» էն վար գինը	»	140.—

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ.Ո.	36.—
Միթհիլլի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	188.—
Թոմպէքիալ	Ա.Ո.	10.06
Թարատոս Բրէվիլիժիէ	ֆր.	136.50
» Օրտինէր	»	116.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ.Ո.	4.22
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.65
» պարտաթուղթ	ֆր.	488.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	295.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա.Ո.	18.52
Թարափ հ. Պօլսոյ	ֆր.	516.—
Թրէսոր Պոնսերի էմիքս. 1886		328.50
» « » 1903		271.—
Թրանսվալ		52.—

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	264.—
Պանք Նաս. Կրէտ.	»	434.—
» » » նոր	Օ.Ո.	4.08
Լաւրիոմ	ֆր.	60.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.20
Անգլիական ոսկի	110.—
Բոլ	90.20
Մէճիտիյէ արծաթ	108.03
Բուլղարի մեծաղ (?)	8.66
Քրիմիյ	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	110.02½
Բարիզի » »	ֆր.	22.86¼
Վիէննայի » »	քուրոն	21.87
Պերլինի » »	մարք	18.64

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Ֆրանսական Ռանթ 3%		99.27
Օսմ. միաց. գոնս. 4% բաց		94.30
» » » գոց		94.22
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	144.—
Րէժիի պարտաթուղթ	»	401.—
Օսմանեան մաքս	»	484.—
Օսմանեան Պանքա	»	631.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1131.—
Բարիզի Պանքա	»	1527.—
Աւստրիական Ռանթ 4%		100.25
Իտալական » 5%		105.17
Ռուսական » 4% 1901		83.85
Սպանիակ. արտ. փոխ. 4%		93.60
Պալիտ Քարա Այտըն	ֆր.	641.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Անգլիական Ռանթ	91.37
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց.	93.25
» » » գոց	93.25
Օսմ. Պանքա	15.25
Պուլկարական 1892	101.—
Ռուսական 4% 1888—89	83.—
Ցունական Ռանթ	42.50
Չարթըրտ	1.59
Թրանսվալ	1.93
Ռանտմայն	6.12
Ճափոնական 4%	89.50

ՊՐԻՒՔՍԵԼԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմ. Միացեալ Գոնս.	93.87
Ռումէլիի Երկաթուղի	142.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ինչած գործառնութեան վրայ մանրամասն տեղեկութիւն քաղելու համար։

Սնանկ մը կ'անհետանար բռնուած իր տետրակէն զատ ուրիշ յիշատակ մը չունի․ իր ընթացքին, իր դիտաւորութեանց, իր գործառնութեանց չսեռմանան է ան, որով ինքզինքը պիտի արդարացնէ զայն քննող սէնտիքներուն, դատաւորին և չափակիցներուն առջև և ցոյց պիտի տայ բոլոր ճշմարտութիւնը ուղիղ հաշուետուութեամբ մը։ Մէկ խօսքով իր փրկութեան կամ դատապարտութեան խարիսխն է անիկա։

Տետրակն է որ ցոյց պիտի տայ մեռնող վաճառականի մը գոյքերուն, ապրանքներուն, անոր դրամական կարողութեան, առնելիքին ու տալիքին չափը և դեռ ուրիշ շատ մը առաւելութիւններ, զորս տետրակէն կը պարտինք։

Ըստ օրինի վաճառական մը պարտաւոր է երեք տեսակ տետրակ ունենալ․ — 1․ Օրատետր, 2․ Ընդօրինակութեան տետր և 3․ Հաշուեկշռի տետր։

Ա․ — Օրատետրը՝ վաճառականներու կողմէ պարտաւորիչ կերպով բռնուելիք տետրակներուն ամենակարեւորն ու ամենազիտաննն է։ Օրէնքը այս տետրակին բացարձակ նախապատուութիւն մը կուտայ իրաւամբ, վասն զի, ինչպէս իր անունէն յայտնի է, հոն է որ կ'արձանագրուին առօրեայ տեղի ունեցած բոլոր գործառնութիւնները։ Վաճառական մը պարտաւոր է այս տետրակին մէջ արձանագրել առօրեայ ընդունած ու և է ապրանք, ու և է յանձնարարութիւն, ու և է ապօրանք, ընդունած և ճիրօ ըրած ու և է փոխանակագիր, վճարած և գանձած ու և է պարտք ու առնելիք, ու և է շահ, վնաս, կորուստ, վերջապէս իր հարստութիւնը աւելցնող կամ պակսեցնող ու և է պարագայ, ինչպէս որ երեկոյին երբ ամէն գործառնութիւն դադրի, վաճառականի մը այդ օրուան մէջ տեղի ունեցած բոլոր առեւտրական և սովորական գործառնութիւնները իբր հայելի պէտք է պատկերացած ըլլան այդ տետրակին էջերուն վրայ։ Օրատետր մը պէտք է վաճառականին դրական գոյութիւնը ներկայացնէ։ Այս է օրատետրին կարճ բացատրութիւնը։ Միայն թէ սովորաբար վաճառականի մը համար դժուար է իր տան ծախսերը մանրամասնութեամբ արձանագրել, հարկ է ամէն ամսու վերջ վեր ի վերոյ և մէկ գծով գումար մը արձանագրել օրատետրին մէջ։

Վաճառական մը նմանապէս իր ու և է ծառայութեան, կնունքի, հարսնիքի, հիւանդութեան և կամ ու և է պատահական պարագայի մը համար ըրած ծախքերն ալ պարտի մէկ գումարով մը ներկայացնել այդ տետրակին մէջ։

Վաճառականներու վրայ դրուած օրինական այս խստութիւնները զանոնք իրենց քմահաճոյքին համեմատ ծախսելու մասին ի գործ դնելիք ու և է չափազանցութեան առաջքը առնելու կը ծառայեն, վասն զի մսխուած դրամ մը շատ անգամ վարկի դրութեամբ առաջ եկած հարստութեանց պտուղ ըլլալով, ուրիշներուն սեփականութիւնն է, որով ի դէպ սնանկութեան վաճառական մը պատասխանատու կը ճանչցուի իր ըրած մեծամեծ ու անմիտ ծախսերուն համար։ Ընդհակառակը պատահական, չափաւոր և ներելի ծախքերը ի նպաստ սնանկին մեծ դեր կը խաղան և անոր խնդրոյ առարկայ եղած պատուաւորութեան մեղմացուցիչ պատճառներ կը հայթայթեն, նպաստաւոր կարծիք յառաջ բերելով չափակիցներուն վրայ։

Բ․ — Ընդօրինակութեան տետրին պէտքն ալ բացարձակ է, նկատելով որ վաճառական մը միշտ ստիպուած է ապրանք ընդունիլ և տալ կանխիկի կամ ապառիկի ձեւով։ Հետեւաբար միշտ գրաւոր գործառնութեանց պէտք ունի իր յաճախորդներուն կամ իր մասնաճիւղերուն և կամ վերջապէս անցորդական ու միջոցին ամէն անոնց համար որոնց հետ ու և է առեւտրական կապ մը ունի։

Իւրաքանչիւր վաճառական ու և է թղթակցութիւն (նամակ, ֆաթուրա, ստացագիր) — ըլլայ ան ուղղուած իր մասնաճիւղերուն, իր ընկերակիցներուն, կամ ու և է առեւտրականի մը — թուագրելէ և ստորագրելէ յետոյ պարտի զայն ընդօրինակել։

Վաճառական մը նոյնպէս պէտք է հոգածութեամբ պահէ փոխադարձաբար ընդունած բոլոր նամակները, փոխարէնը վճարուած ստացագիրները, ամէն տեսակ մուրհակները, զօնէմանները, եւայլն, որոնք մեծ կարեւորութիւն ունին։

Թղթակցութեամբ կատարուած գործառնութեան մը արժէքը ճշմարիտ վաճառականները շատ լաւ կը գնահատեն, վասնզի շատ անգամ հարկը կը պահանջէ որ գրուած և ղրկուած նամակի մը պարունակութիւնը գիտնալ ուզեն։ Ընդօրինակութեան տետր ունեցող մը իր այս փափաքին կրնայ անմիջապէս գոհացում տալ։

Գ․— Հաշուեկշռոյ ցուցնող տետրակն ալ կարեւոր է։ Վաճառական մը ամէն տարւոյ վերջ և կամ վեց ամիսը անգամ մը իր պարտքն ու պահանջքը, գործառնութիւններուն շահը կամ վնասը, շարժուն կամ անշարժ գոյքերուն քանակութիւնը, տեսակն ու արժէքը ցուցնող ցանկը հանելու պարտաւոր է։ Ասոր կ'ըսուի հաշուեկշիռ, որ օրատետրին համառօտութիւնն է։

Հաշուեկշիռի մը օգտակարութիւնը անուրանալի կերպով բացայայտ է, վասնզի ան է որ վաճառականին կըսուի կերպով ցոյց պիտի տայ իր կացութիւնը և որ առաջնորդ մը պիտի ըլլայ ըստ այնմ վարուելու ապա իր գործը յաջորդ տարուան համար։ Վերջապէս վաճառական մը իր վիճակին վրայ միմիայն իր հաշուեկշիռէն կրնայ տեղեկութիւն մը առնել։ Ան է որ իրեն պիտի ցուցնէ թէ առնուելին ո՛ր աստիճանին վրայ կը գտնուի։

Սնանկութեան մը պարագային ալ մեծ միջնորդ մըն է հաշուեկշիռը։ Երբ օրատետրը կանոնաւոր և ճշգրիտ ըլլայ, կարելի չէ որ հաշուեկշիռը անկանոն ըլլայ․ այս վերջինը առաջինին բացատրութիւնն է, ինչպէս որ հաշուեկշիռ մը վստահելի նկատուելու համար օրատետրը հաւատարիմ և վաւերական ըլլալու է։

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՈՒՆ
Փաստաբան

ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ
Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՄԷՋ

Այսօր իրողութիւն մըն է որ արհեստներն ու արհեստաւորները պէտք եղածին պէս չեն քաջալերուիր ժողովուրդին կողմէ։ Անոնք որ քիչ շատ դպրոցի երես տեսած են, կը խորշին արհեստաւորի կեանքէն և տարբեր ամենատնպատա ասպարէզ մը աւելի կը նախընտրեն քան արհեստաւորութիւնը։ Ուրախալի է տեսնել որ վերջերս դպրոցի ընթացաւարտները անհաշտ աչքով չեն նայիր արհեստաւորներուն, և այս կերպով, այժմ կարելի է գտնել նախակրթարանի ընթացքն աւարտող շատ մը պատանիներ, որոնք արհեստաւորի գոգնոցը կապած՝ կ'աշխատին։ Շ. Գարահիսարի արհեստաւորներէն շատերը իրենց անհատական ձեռներեցութիւնով յաջողած են կարգ վարպետներ դառնալու և հրապարակին վրայ դիրք բռնելու։ Անոնցմէ շատեր նիւթական նշանակելի կարողութիւն մը չունին, և սակայն իրենց ջանասիրութեան և առեւտրական վստահելիութեան շնորհիւ կ'ապրին։ Սովորաբար ալ իւրաքանչիւրը պատճառ մը դարձած է որ արհեստաւորներ իրենց վարպետներէն տեսածներով բաւականանան և նորութիւններու հետամուտ չըլլալով՝ քայլ մ'իսկ առաջ չերթան։ Բացառութիւնները, որոնք չեն պակսիր, մատով կը ցուցուին։ Եւ այսպէս, ընդհ. արհեստաւորութիւնը աչքի առջեւ ունենալով, բարձր կամ գէթ գոհացուցիչ դիրք մը չէ կարելի նշմարել Շ. Գարահիսարի արհեստաւոր դասակարգին մէջ, ինչպէս պիտի երեւայ արհեստներէն իւրաքանչիւրին վրայ խօսուած ատեն։

ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐ

Բժշկութիւն.—Քաղաքապետութեան բժիշկէն զատ կան երկու բժիշկներ ևս, որոնք քաղաքին պէտքին չեն բաւեր։

Լուսանկարչութիւն.— Տեղացի մի քանի հետեւողներ կան լուսանկարչութեան արուեստին, սակայն տակաւին բաւական աշխատութեան կը կարօտին յաջողած նկարներ յառաջ բերելու համար։

Ժամագործութիւն. — Գարահիսարի ժամագործները թիւով 5 կը հաշուուին։ Ամէնքն ալ միջակ են։

Դեղագործութիւն.—Մէկ դեղագործ միայն կայ։ Ուրիշ շնորհքով դեղարան մը կրնայ ապրիլ։

Ասեղնագործութեան համար մասնաւոր արուեստաւորներ չկան։ Տուներու և վարժարաններու մէջ աղջիկներ կ'աշխատին և իրենց ժամանակի և այլ գործածութիւններու պէտքերը կը լրացնեն։

Բեկաբուժութիւն.— Երկու բեկաբոյժներ միայն կան որոնք գիտական և բնապատմական ծանօթութիւններէ զուրկ են բոլորովին, բայց յաջողութեան համբաւ կը վայելեն։

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ

Ջուլհակութիւն. — Արհեստներուն գլուխը կը կենայ ջուլհակութիւնը, որուն մասին արդէն ընդարձակ գրեր մանուածոյ հարստութեանց բաժնին մէջ։ Քաղաքին և Թամզարայի մէջ 40ի չափ կարելի է հաշուել վարպետները։ Ասոնց մէկ մասն է միայն որ գոհացուցիչ դրամագլուխով կը գործէ․ միւսները մասնաւոր դրամագլուխով (հազիւ քանի մը ոսկիով) և կամ fetsiով կը գործեն։ Շատերը մանածը տեղէս կը հայթայթեն։ Դրամագլուխ տէր եղողը Կիրասոնի կամ Կ. Պոլսոյ հետ կը գործէ՝ մանածի համար, և մանուածն ալ ուղղակի ծովեզերք կը ղրկէ ու ծախել կու տայ։

Ոստայնանկութիւն.—Այս գործը կին կամ աղջիկ գործաւորուհիներու ձեռք է. թիւով 1200 է գուցէ աւելի քաղաքին և Թամզարայի մէջ։ Գործողչէքը ծրարի վրայ է. 30 փարայէն մինչեւ 60 փարայ։ Այս սակագինը մանուածին և տեղական ապրանքին սպառումին համեմատութիւնով կը բարձրանայ կամ կ'իջնէ։ Օրական մինչեւ 4 ծրար գործող արհեստաւորուհիներ շատ կան։ Գործողչէքին այս ինկած վիճակին մէջ երբ ոստայնանկութիւնը բարեբար շահը կը դառնայ Գարահիսարի, հապա ո՜րչափ աւելի շահաւոր պիտի դառնայ, երբ գործողչէքի սակերը բարձրանան։

Գուլպայագործութիւն.—Այս ճիւղին համար առանձին արհեստաւոր չկայ։ Թէ՛ քաղաքին և թէ՛ գիւղերու մէջ, տուները, կիներ կամ աղջիկներ կը գործեն, և եթէ իրենց պէտքէն աւելնայ, ինչ որ յաճախադէպ է, կը ծախեն։ Գիւղերու մէջ բուրդէ գուլպայ կը պատրաստուի միշտ․ մանածը քաղաքին մէջ միայն կը գործածուի։ Գեղեցիկ հիւսուածքներով գուլպաներ կրնան պատրաստել մեր գիւղացիները։ Այս տարի մեքենայ մը եկաւ գուլպայի համար, բայց տակաւ բաւական չէ որ ձեռքով գուլպայ հիւսելու դրութիւնը վերցնէ։

Օղեծնութիւն.—Այգի ունեցող կամ այգի վարձող տուներ իրենց օղին իրենց ձեռքովը կը պատրաստեն, ինչպէս յայտնի է՝ թութէ, և աւելին՝ կը ծախեն ծանօթներու, բարեկամներու և ազգականներու շրջանակին մէջ։ Սակայն կան յատուկ տուներ՝ որոնք տոհմէն հանած են և բաւական մեծ քանակութիւնով օղի կը հանեն ու կը ծախեն մէկ տարուան մէջ։ Օղեվաճառութեան պարապողներ դարձեալ ուրիշ գործի ալ կը նային։ Անոնց թիւը հազիւ 10ի կը հասնի։

Կօշկակարութիւն կամ կարուակութիւն.—Այս արհեստաւորները երկու սոյ դասակարգի կը բաժնուին, զոնտուրաճիներ ու եէմէնիճիներ։ Առաջինները կը շինեն ամէն տեսակ բեւեռամանամներ, իսկ վերջինները կարուակներ են, որոնք կը շինեն հասարակ ժողովրդական և գիւղական ամանամներ (չափուլաներ, ղաթրներ, եէմէնիներ, մեւճակներ, մէսեր եւայլն)։ 45 խանութ մը կան ընդամէնը։ Զոնտուրաճի արհեստաւորները գրեթէ բոլորն ալ Հայ են, իսկ եէմէնիճիները կը բաղկանան գլխաւորաբար Թուրքէ, հայէ և պզտիկ մաս մ'ալ յոյնէ։ Թէև քիչ շատ դրամագլուխ տէր արհեստաւորներ կան այս ճիւղերուն մէջ, բայց վարկով գործ գործողներն ալ շատ են։ Բանուած կաշիներու ամէն տեսակներն ալ դուրսէն կ'առնուին գրեթէ, վասն զի տեղական խաղախորդարանները գոհացուցիչ վիճակ մը չունենալով՝ պէտք եղած ապրանքը չեն կրնար հանել։ Այվալըզը, Թոգաթը ու Շիրան գլխաւոր հայթայթիչներն են Շ. Գարահիսարի կօշիկի պէտքին։ Թամզարայի մէջ ալ նոր խաղախորդարան մը հաստատուած է, որ բաւական լաւ սոխթիյան կը պատրաստէ։

Բուն կօշկակարներէն և կարուակներէն զատ դեռ կան բազմաթիւ հնակարկատներ, որոնք հին ամանամներ կը կարկատեն։

Դերձակութիւն.—15 գլխաւոր դերձակի խանութներ կան։ Արհեստաւորներէն քանի մը հատներ լաւ կը քաջալերուին․ միւսները մեծ շահ մը չեն ունենար, և հազիւ հազ կրնան հանել համեստ ապրուստ մը։ Դերձակութիւնը Հայերուն ձեռք է։ Ասոնք կը կարեն թէ՛ արական և թէ՛ իգական տեսք Եւրոպական հագուստներ։ Իսկ գիւղական զգեստներ և զբլխամիլթան կարելու համար 15 Հայ ապաճի արհեստաւորներ եւս կան։ Բանի՛ Եւրոպական զգեստի ձեւերը երեւան ելան, ապաճութիւնը այնքան ինկաւ։ Առաջ այս արհեստը շատ տարածուած էր և բազմաթիւ արհեստաւորներ կային։ Պատրաստ զգեստեղէններու վաճառում չկայ։

Երկաթագործութիւն. — Տեղական երկաթագործութիւնը տեղական ամենապարզ երկաթեղէններու շինութեան մէջ կը կայանայ։ 10 խանութներ կան։ Դրամագլուխ չունին արհեստագէտները, սակայն նիւթապէս լաւ վիճակի տէր են։

Դարբնութիւն.— 20-25 խանութ կը հաշուուին։ Ամենապարզ բաներ կրնան շինել, և հետեւաբար շատ ծաղկած վիճակ մը չունի այս արհեստը։ Արհեստաւորներն ալ մեծ շահ մը չեն ըներ։

Պղնձագործութիւն եւ անագագործութիւն.— Ամբողջովին Հայ ըլլալու պայմանով 10-12 պղնձագործի խանութներ կան։ Արհեստը առաջացած վիճակ մը չունի։ Պղինձը կը ստանան վարպետները՝ Թոգաթէն։ Պղնձագործները միեւնոյն ատեն պղնձէ ամանները կը կլայեկեն։ Մեր պղնձագործները դեռ մինչև այսօր լոկ մուրճի ույժով կը գործեն։ Մեքենայ բնաւ չկայ։ Ասոնցմէ շատեր գիւղերն ալ կը շրջին և իրենց ապրուստը կը հանեն ամաններ կլայեկելով։

Խաղախորդութիւն.— Երկու թուրք խաղախորդարաններ միայն կան, բայց խիստ նախնական պայմաններու մէջ։ Վարպետ խաղախորդը լաւ գործ կրնայ ընել։ Թէև ժամանակին Հայ վարպետ մը մեծ խաղախորդարան մը բացաւ, բայց չենք գիտեր ինչ պատճառով կէս թողուց։ Ընդհանրապէս մեշին կը պատրաստեն։ Թամզարացի Հայ վարպետի մը խաղախորդարանը բաւական գործ կ'ընէ։

Մսագործութիւն. — 10 խանութի չափ կը հաշուուին թուրք և հայ, որոնք առանձին կամ ընկերակցաբար արջառ կը գնեն, կը մորթեն, կը ծախեն, առաւելը կը պատրաստեն, չեարեկ կոչուած ոտքի մոյը կը շինեն, աղիք կը հաւաքեն են։ Ասոնց մէջ դրամատէրներ չեն պակսիր, և ամէնն ալ նիւթապէս բաւական գոհացուցիչ վիճակ մը ունին։

Խոհարարութիւն. — Գարահիսարի մէջ 10 հատ խոհարարի խանութներ կան։ Ասոնց մէջ կան քեպապճիներ ալ, Ճշմարիտ ըսելու համար պէտք է խոստովանիլ թէ Գարահիսարի մէջ մաքուր խոհարարութիւն գրեթէ չկայ։

Քարակոփութիւն եւ որմնադրութիւն.— Այս երկու ճիւղերն ալ յոյն վարպետներու ձեռք են, որոնք մրցում չունենալով շատ ետ թողուցած են արհեստները և միջակ են։ Վարպետները ընդհանրապէս գիւղացի են։

Կահագործութիւն եւ ատաղձագործութիւն.— Այս երկու արհեստներն ալ խառնուած են իրարու հետ շուրջ 10 վարպետներու ձեռքը։ Անոնց մեծ մասը Հայ են։ Կը շինեն հասարակ սնտուկներ, գրասեղաններ, աթոռներ, դարաններ, և այլեւայլ փայտեղէններ։ Մասնաւոր աշխատութեան պէտք կայ բարձրացնելու համար այս երկու ամենակարեւոր ճիւղերը։

Հիւսնութիւն.— 20-25 հատ հիւսններ կան, մեծ մասը Հայ, որոնք տեղական պէտքերը կրնան լրացնել, թէև ճարտարապետական գեղեցկութիւնը կը պակսի տեղւոյն։ Ձմեռը պարապ կ'ըլլան յաճախ։

Համետագործութիւն. — Ընդհանրապէս հայ և յոյն 20 խանութ կը հաշուին համետագործները որոնք ձիի, ջորիի և իշու համետներ կը պատրաստեն։

Թամբագործութիւն.— Հինգ թամբագործի խանութ կայ։

Սափրիչ. — Ամբողջովին հայ 10 սափրիչներ կան և աղէկ ապրուստ կը հանեն։

Թիթեղագործութիւն.— Թիթեղագործներ, որոնք հովանոցներ ալ կը նորոգեն, 8 խանութ կը հաշուուին, ընդհանրապէս հայ։ Հազիւ հաց կ'ապրին։

Բրուտութիւն.— Այս կարեւոր ճիւղը պէտք եղածին պէս առաջացած չէ։ 4 գործարաններ կան հայ և յոյն վարպետներու ձեռքը, որոնք վերջերս բաւական ջանք ցոյց կուտան արհեստը առաջ տանելու համար։

Ներկարարութիւն. — Ներկարարները, որոնք 10 խանութ են, Հայ են բոլորովին և լեղակագոյն կը ներկեն սովորաբար մանած, կտաւ և բուրդէ թել։ Նիւթականնին լաւ է։

Աղօրեպանութիւն. — 4 ջրաղաց կայ, բայց տեղացի վարպետ գրեթէ չկայ։ Ասոնցմէ երկուքը մանաւանդ լաւ կը բանին։

Պայտարութիւն. — 10 հատ պայտարներ կան, որոնց մեծ մասը հայեր են։ Ասոնք իրենք կը շինեն պայտերն ու գամերը։ Եւ միեւնոյն ատեն ձիադարմանութիւն ալ կ'ընեն, թէև 2-3 առանձին կենդանաբոյժներ ալ կան։

Ապուխտ եւ մածունաշինութիւն. — Մասնաւոր արհեստաւորներ չկան, մածունը ժողովուրդը կը շինէ, իսկ ապուխտը մսագործներն ու նպարավաճառները։

Հացագործութիւն. — 15էն աւելի փուռեր կան, փռապանները յոյն են ընդհանրապէս, կը շինեն նկանակներ, հացեր, պաշտր, ֆրանչելա են.։ Բաւական կը շահին։

Ջորեպանութիւն.— Թէ՛ քաղաքէս և թէ շրջակայ գիւղերէն ջորեպաններ կան, լաւ վիճակ քիչեր ունին։ Ընդհանրապէս Կիրասոն կը բանին։

Սրճարարութիւն. — Գարահիսարի մէջ կան բաւական շատ թուով սրճարաններ, որոնք ճաշակաւոր չեն տակաւին։ Սրճարաններէն շատերը այսօր վաստկող այսօր ուտող են։ Կը ծախեն թէյ, սուրճ, գազոզ և օշարակ։

Մունետիկութիւն.— 8 հատ կայ։ Գոհացուցիչ գործ մը չէ։

Ջրկիրութիւն եւ բանւորութիւն.— Ասոնց թիւը շատ է։ Ջրկիրները երկու թիթեղներով ջուր կը կրեն՝ մէկ skoցիւմը (դորձ) 5 փարայի և ունին իրենց յատուկ յաճախորդ տուներ։

Բամբակագործութիւն.— Ասոնք որ 6-7 խանութ կը հաշուուին, բամբակը բերել կուտան և կը ծախեն։ Կ'ունենան նաեւ դասպա մանած։

Ոսկերչութիւն. — 10 վարպետներ կան որոնք բաւական լաւ կրնան ասպուիլ և կը շինեն հասարակ բաներ։ Նիւթական վիճակնին բաւական գոհացուցիչ է։

Մաղագործութիւն.— Միպերի գիւղին 40 տան չափ բօշաներուն յատուկ գործն է ասիկա։

Ասոնցմէ զատ դեռ կան 2 սանտագործ, 1 սականագործ են.։

Շահաւէտ ճիւղեր են նաեւ մետաքսագործութիւնը, չուքարագործութիւնը, զգեստավաճառութիւնը և այլն, որոնց հետեւողներ չկան դժբաղդաբար։

Գ. ՕԶԱՆԵԱՆ

ՍԻՄՈՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼԻՍ

(1905 Փետր. 14 Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Կարմիր Անատոլի ցորեն		$41^{1}/_{2}$-42	ղր.
» երկրորդ	»	41	»
Մալթէփէ	»	36-38	»
Ջավտարը	»	34-35	»
Սերթ տաւշին, ցորեն		$41^{1}/_{2}$	ղր.
» միջին տեսակ		$39^{1}/_{2}$-$40^{1}/_{2}$	»

Այսօր ժամանակ 6 վակոն բարեն Անատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Ծէզղեան քրձմա Ա. դասակարգ		76	ղր.
» » Բ.	»	71-72	»

ԳՐԵՑ
ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՍԻՄՕՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

Արտառոց Կտակ Մը

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.
ԿՏԱԿԱԳԻՐԸ

Այս խաղին ծանօթ եղող ներկաները իսկոյն հասկցան Ուիլեըմ Հիբբըրպոնի գաղափարը։ Արդարեւ բարերախ պարագայ մըն էր իրեն ձ․․․ 63 խաղերու բաժնել Ամերիկայի նահանգները։ Ուսոր հանդիսականները ջերմագին ծափահարութիւններ ըրին, և շատ չսլած, փողոցին մէջ գտնուող բազմութիւնը կասկածաւորին ճարտար հանճարը ծափահարեց։

Տէր Դօրնպրօք յարանակեց կարդալ։

«Կը փափաքիմ որոշել թէ յետոյ նահանգներէն ո՛ր առանձնաշնորհ անգամ պիտի երեւէր քարտէսին վրայ։ Կըրնայ՞ նախապատուութիւն չտալ տանը, որուն հետեւալ եղերները կ'ոռոգուին Միսսիսիպի ջուրերով, այն որ կէս կ'ըլլայ ի վեր Ուիսքոնսինէն բխող [illegible], — մեր Իլլինոյը, առանձնաշնորհեալ երկիր՝ զոր հիւսիսէն կը սահմանաւորէ Միշիկան, հարաւէն Օ՛հիօ, արեւմտքէն Միսուրի, արեւելքէն Ուէպէշ, երկիր մը միեւնոյն ատեն ցամաքային և կղզիացեալ, որ այժմ Ամերիկայի նահանգներուն առաջին կարգին վրայ կը գտնուի»։

Նոր հուրրաներ դահլիճին որմերն պատերը եւ փողոցին մէջ կրկնուեցան խանդավառ ամբոխին կողմէ։

Այս անգամ նօտարը պարտաւորուեցաւ քանի մը վայրկեանի համար ընդմիջել ընթերցումը զոր շարունակեց երբ լռութիւնը հաստատուեցաւ նորէն։

«Հիմա խնդիր էր որոշել խաղընկերները, որոնք Մ. Նահանգաց անհուն տարածութեանը վրայ պիտի խաղան ներփակեալ քարտէսէն համեմատ, որ միլիոնաւոր օրինակներով պիտի տպուի, որպէս զի ամէն քաղաքացի կարենայ հետեւիլ կատարուելիք խաղին իրողաձեւութիւններուն։ Խաղընկերները, որոնք վեց հոգի պիտի ըլլան, վիճակաւ ընտրուած են Շիքակոյի ժողովրդեան մէջէն և պարտաւոր են այս պահուն հաւաքուած ըլլալ Օտիդորիոմի բեմին վրայ։ Անոնք անձամբ պիտի ճամբորդեն քուէներուն թիւին համեմատ նշանակուած նահանգները, ինչպէս որ պիտի ծանուցանէ իրենց իմ կտակատարս, յատկապէս ծանօթագրութեան մը համաձայն»։

Այսպէս ուրեմն, վիճակաւ ընտրուած վեց հոգիներուն դերը ո՛չ էր։ Բաւականներուն քմայքը Ամերիկայի զանազան կողմերը պիտի պտտցնէր զանոնք։ Անոնք այս անհաւանական խաղին զարերը պիտի ըլլային։

Եթէ Դոմ Բրայ բան մը չհասկցաւ Ուիլեըմ Հիբբըրպոնի գաղափարէն, նոյնպէս Եաւրիքէն, Հարրիս Բէմպէլ, Հէրման Դիդղըրի, Մաքս Րէալ և Լիսի Ուէգ շատ լաւ հասկցան։ Ամէնքը իրարու երես նայեցան և ամբոխը արդէն զանոնք կը նկատէր իբրեւ արտասովոր էակներ։

Կը փափաքէր գիտնալ թէ հանգուցեալին երեւակայած վերջին տրամադրութիւնները ի՛նչ էին։

«Կտակագրին ընթերցումէն 15 օր վերջը, կ'ըսէր, երկու օրը անգամ մը, Օտիդորիոմի այս սրահին մէջ, առաւօտեան ժամը 8ին, Տէր Դօրնպրօք, ի ներկայութեան Արտասոց Ակումբի անդամներուն, իր ձեռքով պիտի նետէ քուէները, անոնց թիւը պիտի հաշուէ եւ այս թիւը հեռագրաւ պիտի ղրկէ այն տեղը ուր իւրաքանչիւր խաղացող պարտաւոր է գտնուիլ, առանց թէ ոչ խաղին մասնակցութենէն ետ ղրկուի։ Նաեւ ըլլալով Ամերիկայի մէջ հաղորդակցութեանց դիւրութիւնն ու արագութիւնը, հաշուած եմ որ 15 օրը բաւական է իւրաքանչիւր տեղափոխութեան, ո՛րքան ալ հեռաւոր ըլլայ անիկայ։

Ցոյնի էր որ եթէ Մաքս Րէալ, Հեճ Եաւրիքէն, Հարրիս Բիմպէլ, Հէրման Դիդղըրի, Դոմ Բրայ, Լիսի Ուէգ ընդունէին այս դերը, պիտի պարտաւորուէին խղճմտօրէն հետեւիլ արտամադրուած կանոններուն։ Արդ, ինչ պայմաններու մէջ պիտի կատարուէին այս խոլ արշաւները Մ. Նահանգաց մէջ։

«Իրենց ծախքով է որ, կարդաց Տէր Դօրնպրօք, վիճակաւ ընտրուած վեց հոգիները պիտի ճամբորդեն և իրենց քսակէն պիտի վճարեն սա կամ նա տուրքին, ոլլապէս սա կամ նա նահանգին մէջ վճարելի տուգանքը, որոնց իւրաքանչիւր գումարը 1000 տոլար որոշուած է։ Այս տուգանքներէն մէկ հատն իսկ չվճարող խաղընկերը մրցումին մասնակցելու իրաւունքէն պիտի զրկուի։»

Հազար տոլա՜ր, երբ մարդ ստիպուի քանի մը անգամ կրկնել այս թիւը, կրնայ բաւական կարեւոր գումար մը վրայ տալ։ Ուրեմն զօրաւոր պիտի չըլլար երբ Հէրման Դիդղըրի դէմքը ծամածռութիւն մը ըրաւ որ նոյն վայրկեանին փոխանցուեցաւ նաեւ իր կնոջ։ Տարակոյս չկայ որ հազար տոլարնոց այս բաժինը վճարելու պարտաւորութիւնը եթէ ոչ ամէնուն, գէթ անոնցմէ մի քանիին դժգոհութեան տեղի տուաւ։ Սակայն է որ փոխանառներ կրնային օգնութեան հասնիլ այս խաղացողներուն, որոնք յաջողութեան լաւագոյն հաւանականութիւններ կը ներկայացնէին։ Ամերիկացիներուն չահագործական արտամադրութիւններուն համար նոր գետին մը չէ՞ր ասիկա։

Կտակագիրը տակաւին ուրիշ հետաքրքրական պայմաններ ալ կը պարունակէր։ Եւ նախ՝ սա յայտարարութիւնը, որ Ուիլեըմ Հիբբըրպոնի դրամական վիճակին կը վերաբերէր։

«Իմ հարստութիւնս, որ կը բաղկանայ շարժուն և անշարժ ստացուածքէ, ճարտարարուեստական արժէթուղթերէ, պետական կամ երկաթուղիի բաժնեթուղթերէ, որոնք Տէր Դօրնպրօքի յանձնուած են, կրնայ 60 միլիոն տոլար գնահատուիլ»։

Այս յայտարարութիւնը ընդունուեցաւ գոհունակութեան մրմունջով մը։ Շնորհակալ եղան հանգուցեալին, որ այնքան կարեւոր ժառանգութիւն մը թողած էր, և այս թիւը պատկառելի երեւցաւ նոյն իսկ Կուլտերու, Պէնէդներու, Վանտէրպիլթներու, Աստորներու և Ռօքֆէլլըրներու երկրին մէջ։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ